

Firma A.C. Koot - fietsverlichting van Leko tot iku

De geschiedenis van de firma A.C. Koot zit vol wisselingen en veranderingen en reikt van een kleine werkplaats voor radio-onderdelen in de Utrechtse wijk Wittevrouwen tot de dochteronderneming van een Amerikaans concern die vanuit een industriegebied in Montfoort de productie van actuatoren voor autospiegels verzorgt. Daartussen lag een langere periode waarin de firma Koot ook fiets- en bromfietsonderdelen produceerde, zoals de bekende Lucia fietsverlichting of de iku kilometertellers.

Leko

Het begon allemaal heel klein in 1923. Toen richtten twee jonge mannen van 23 jaar, Antonius Cornelis Koot en zijn Duitse compagnon Erich Bruno Lehmann, in het bescheiden woonhuis van Koot aan de Goedestraat 66 in Utrecht de firma Leko (Lehmann-Koot) op. De eerste jaren hielden ze zich bezig met de productie van radio-artikelen. In 1919 was het eerste Nederlandse radioprogramma uitgezonden, en de radio was in de jaren '20 een opkomend nieuw product. De verkoop en reparatie van radio's werd vaak gedaan door rijwielhandelaren.

De productie van radio-onderdelen (complete radio's heeft Leko voor zover bekend nooit gebouwd) begon te groeien en zo verplaatsten Lehmann en Koot hun bedrijf in 1926 naar een klein fabrieksgebouw aan de Abstederdijk 131. Begin 1927 werd het merk "Leko" wettig gedeponeerd. De volgende grotere stap kwam in 1932, toen het bedrijf werd omgezet in een naamloze vennootschap. Lehmann en Koot hadden ieder f 10.000 in de onderneming gestopt en begonnen nu ook met de productie van elektrische fietsverlichting, kort daarna gevolgd door stofzuigers en andere huishoudelijke artikelen.

Maar de crisisjaren van toen waren geen gunstig moment voor zo'n grote uitbreiding. De firma Leko kwam in financiële moeilijkheden en moest in mei 1934 surséance van betaling aanvragen. Deze werd voor een jaar verleend, en in de zomer van 1935 werd door de Nederlandse en Duitse crediteuren van de NV Leko-Radio tegen betaling van 60 % van de vorderingen finale kwijting geaccepteerd.

VNF
NEDERLANDSCH
FABRIKAAT

TECHNISCH VOLMAAKT

3 X
ZOO STERK
VOORLICHT
HELDER ROOD ACHTERLICHT

DUS . . . . . 100% VEILIGHEID

Een 3-watt's dynamo; in den schijnwerper een lampje van 0.35 Amp. het achterlampje 0.15 Amp. Ergo: 3 maal meer licht vooruit en een helder rood achterlicht. Voorts een zeer luxieuze uitvoering. Dat is de LEKO-SUPER, verkoop f. 5.95.
EEN COMBINATIE DIE ZICH ZELF VERKOOPT.

N.V. LEKO • UTRECHT •
FABRIEK VAN ELECTROTECHNISCHE APPARATEN •

Leko Super fietsverlichting (DNR 7-5-1937)

Deze moeilijke periode leidde ertoe dat A.C. Koot uit het bedrijf stapte om voor zichzelf verder te gaan. Zijn plaats werd ingenomen door de nieuwe directeur W.M. Tonnon. In de volgende jaren ging het met Leko weer vooruit. Begin 1937 verschenen de eerste advertenties in De Nederlandsche Rijwielhandel. Lehmann maakte daarin reclame voor de Leko Super rijwiellamp met een sterke 3-Watt-dynamo die naast de schijnwerper ook een Leko-achterlicht kon voeden. Daarmee liep Lehmann vooruit op de invoering van het wettelijk verplichte achterlicht per 1 januari 1938.

In dat jaar kwam Leko met een schijnwerper die voorzien was van een rood verklikkerlampje dat verbonden was met het achterlicht. Bij de overige produkten van de Leko-fabriek hoorden toen stofzuigers, vloerzijlwijvers, elektrische zoemers, de Leko-Bromo-messenslijpmachine en kleinmotoren, enkele jaren later ook strijkijzers, elektrische kookplaten en kleine ventilatoren. Naast Leko voerde men voor fietsverlichting en stofzuigers ook het merk Seller. Van 1938 en 1939 dateren twee Leko-octrooien voor een fietsdynamo en een stofzuiger.

Tijdens de Duitse bezetting lijkt zich Lehmann, in 1938 genaturaliseerd tot Nederlander, niet bepaald afkerig tegenover zijn voormalige landgenoten te hebben opgesteld. De firma Leko maakte onderdeel uit van de Nederlandse vertegenwoordiging op de grote voorjaarsbeurs van 1941 in Leipzig. Ook een krantenbericht van maart 1941 over een werkpausconcert in de Leko-fabriek onder auspiciën van de gelijkgeschakelde vakbond NVV en zijn onderafdeling "Vreugde en Arbeid" spreekt boekdelen. Onder de aanwezigen waren de propagandaleider van Winterhulp Nederland en een gevolmachtigde van rijkscommissaris Seyss-Inquart.

De Leko-fabriek werd in 1941 uitgebreid, het bedrijfskapitaal werd verhoogd. Tonnon trad af als directeur, de NV werd ontbonden en vanaf 1942 werd de zaak door Lehmann alleen voortgezet.

Na de bevrijding kwam de fabriek onder bestuur van de Nederlandse overheid, en in 1946 werd Leko door het Nederlandse Beheersinstituut overgedragen aan **Van der Heem NV** in Den Haag, ondermeer fabrikant van elektrische huishoudelijke apparaten onder het Stokvis-merk Erres.

Dit artikel is uit de website :

www.rijwiel.net

Website over oude Nederlandse fietsen. U vindt hier veel informatie over
- de geschiedenis van de Nederlandse rijwielindustrie,
- uw eigen oude fiets(en).

Een website is nooit af en dus zult u hier en daar gaten vinden. Aan het opvullen van de deze gaten wordt druk gewerkt. Voor vragen, opmerkingen etc. kunt u hier [contact](#) opnemen.

Herbert Kuner